

ЁШ АВЛОД ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯСИДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШДА ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ УСТИВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ
10.53885/edinres.2021.80.99.002

**Қаҳҳоров О.С.,
иқтисодиёт фанлари доктори, Бухоро давлат университети
илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректори, Бухоро, Ўзбекистон**

Аннотация: Ўзбекистонда мустақиллик йиллари ёш авлод жисмоний тарбияси ва унинг ривожлантирилиши орқали мамлакатни ҳар тамонлама таррақий эттирилишининг ҳозирги кундаги устувор масаласи бўйича сўнги йилларда юртимизда бу борада қатор ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар қабул қилиниши ва ундан кўзланган мақсадлар чуқур таҳлил этилиб очиб берилган.

Калит сўзлар: Ёш авлод жисмоний тарбияси, жисмоний тарбия ва спорт, соғлом ва баркамол авлод, оммавий спорт, соғлом турмуш тарзи, мактаб, академик лицей.

Долзарблиги. Мамлакатимизда жисмоний тарбия ва спорт юртимиз тараққиётининг барча соҳалари каби давлат сиёсатининг устувор йўналишлари доирасида ривож топмоқда. “Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида” ги Қонун , “Ўзбекистонда жисмоний тарбия ва спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида” ги Қарор “Оммавий спорт тадбирларини янада кучайтириш тўғрисида” ги Қарорлар ва шу соҳага оид бошқа концептуал ҳужжатларнинг қабул қилиниши, уларнинг босқичма-босқич ҳаётга тадбиқ этилаётганлиги ҳамда Ўзбекистон Конституцияси “Таълим тўғрисида” ги Қонун, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”да жисмоний тарбия ва спортга алоҳида урғу берилиши юқорида қайд этилган фикримизнинг ифодасидир. Сўнги йилларда ўзбек спорти ўзининг юксак натижалари билан мамлакатимиз шуҳратини жаҳон ҳамжамияти олдида тараннум этиб келаётганлиги, минглаб халқаро стандартларга мос спорт мажмуалари қад кўтараётганлиги, юртимизнинг турли ҳудудларида энг нуфузли халқаро мусобақаларнинг ўтказиб келинаётганлиги ушбу ҳужжатларнинг амалий натижасидир. Лекин, юксак натижаларни қўлдан бермаслик, малакали, рақобатбардош спортчиларни тайёрлаш, тўғридан-тўғри ёш истеъдодли заҳираларни етиштириш билан боғлиқдир.

Тадқиқот мақсади: Ўзбекистонда ёш авлод жисмоний тарбиясини ривожлантиришга давлат томонидан берилаётган эътиборни таҳлил қилиш.

Тадқиқот муҳокамаси. Шиддат билан ривожланиб бораётган ҳозирги даврда жамиятнинг ўзи спорт соҳаси бўйича олий маълумотли етук мутахассисларни тайёрлашни тақозо қилмоқда.

Кейинги ўн йилликлар ичида замонавий спортда ёшариш жараёни юзага келмоқда. Машғулотлар жараёнига кўпроқ ёш спортчиларнинг жалб қилиниши спорт соҳасидаги мутахассисларга катта маъсулият юклайди. Айниқса ёш авлод жисмоний тарбиясини ривожлантиришда спортчи мураббийларимиз жуда катта ўрин эгаллайдилар.

Таҳсинга сазовор жойи шундаки, Президентимизнинг ҳар бир асарлари ёки маърузасида қайси соҳа ёки йўналишга оид бўлишидан қатъий назар, кўпинча жисмоний тарбия ва спорт мавзусига алоҳида урғу берилади.

Чунончи, жисмоний тарбия – умумий тарбиянинг бир тури бўлиб, унинг асл мазмуни ҳаракатларга ўргатиш ва инсоннинг жисмоний сифатларини тарбиялашдан иборат.

Жисмоний тарбия ва спорт нафақат иқтидорли спортчилар тайёрлаш учун, балки соғлом генафондни таъминлаш ва баркамол авлодни тарбиялашга хизмат қилиши даркор. Юртбошимиз айтганларидек: “соғлом, билимли ва фидойи фарзандлари бўлган

ҳалқ албатта ўзининг келажagini барпо этади”. Демак оммавий спорт, айниқса ёш авлод жисмоний тарбиясини илмий асосда ривожлантириш, унинг ташкилий ва технологик асосларини яратиш, бугунги куннинг долзарб масалаларидан биридир.

Ёш авлод жисмоний тарбиясини ривожлантириш суръатини жадаллаштириш, айниқса, қишлоқ жойларда ўқувчи ёшларни жисмоний тарбия ва спортга оммавий жалб қилиш ҳамда уларнинг мунтазам шуғулланишларига шароит яратиш, умумий ўрта таълим, ўрта-махсус касб-ҳунар таълими тизимини такомиллаштириш бўйича қабул қилинган истиқболли режа вазифаларини изчиллик билан амалга ошириш каби долзарб масалаларни Давлат умуммиллий дастурига асосан глобал миқёсда самарали ҳал қилиш имкониятларини очиб беради.

Шу билан бир қаторда болалар, ўқувчи ёшлар ва хотин-қизлар спортини тўғри ташкил қилиш, улар организмни ривожлантириш ҳар бир жисмоний сифат ва функционал имкониятларини ўзига хос сензитив даврларини эътиборга олиш зарурлиги билан боғлиқдир.

Таъкидлаш жоизки, жисмоний тарбия ва спорт машғулотларининг самарадорлиги нафақат уларнинг узлуксизлиги ва мунтазамлиги билан белгиланади, балки, у машғулотлар ҳажми муддати ва таъсир этиш қиймати билан асосланиши лозим. Бинобарин, хотин-қизлар спортида аёл мураббийларнинг нечоғлик муҳим аҳамият касб этишини аниқлаш, уларни жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланишлари учун шароит яратиш ва шу шароит самарадорлигини ошириш билан боғлиқ бўлган моддий, ҳуқуқий, меъёрий ва ташкилий омиллар ҳолатида муҳим аҳамият касб этади.

Маълумки, ёш авлод жисмоний тарбиясини ривожлантириш фақатгина масаланинг моддий –техник жиҳатлари билан белгиланмайди, балки шу авлодни глобал миқёсда жисмоний тарбия ва спортга жалб қилиш, машғулотларни миллий асосда ташкиллаштириш ва спорт маҳоратларини фундаментал бўлиши спортчи мураббийларнинг тайёргарлигини самарали шаклланиши муҳимлигига эътибор қаратади.

Ўзбек ҳалқи ўз тарихида ҳам ақлан, ҳам жисмонан баркамол, бақувват фарзандларига меҳр кўрсатишгина эмас, балки бутун эл юрт, миллат озодлиги йўлида жон олиб жон беришга қодир фидоий инсонларни кўп кўрган. Уларнинг ёрқин ва сўнмас сиймоларини бадиий асарларга олиб кирган. Жаҳонга машхур аждодларимиз буюк давлат арбоби, саркарда Амир Темур, Бобур Мирзо, Мирзо Улуғбек, Жалолиддин Мангуберди нафақат ўзлари пахлавонлик, мардлик адолатлилик инсонпарварлик, илм фан бобида ўрнатқан бўлганлар, балки ўз аскарлари, бўлажак эл юрт химоячилари тарбиясига алоҳида эътибор берганлар. Башарият ривожланишида ва унинг порлоқ келажакига беқиёс хисса қўрган аждодларимиз Ал Хоразмий, Ал Беруний, Абу Али ибн Сино, Ал Фарғоний, Навоий каби кўпдан кўп олиму алломаларимиз ҳамда тасаввуф илмида донг таратқан оламга машхур Ал Бухорий, Баховуддин Нақшбанд, Ахмад Яссавий каби уламоларимиз ҳам ёшларга маънавий ва жисмоний тарбия бўйича сабоқ берганлар. Ўз навбатида уларнинг маънавий-маърифий меросида, хусусан хотин-қизлар саломатлиги ва соғлом авлод тарбиясида уларнинг бурч ва масъулияти эътироф этилганлиги диққатга сазовордир.

Турли тарихий даврларда халқимизнинг соғлом авлод тўғрисидаги тарбиявий анъналари ўз кучини йўқотмаган ҳолда ҳозирги кунда мамлакатимизнинг турли ҳудудларида, айниқса, узоқ қишлоқларда замонавий тиббий-даволаш ва профилактик мажмуалар, илғор технологияларга асосланган диагностик ва муолажа марказлари бунёд этилиб она ва бола саломатлигига хизмат қилиб келмоқда.

Хулоса. Мустақиллик туфайли ва Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М.Мирзиёевнинг одилона сиёсати асосида миллат генофондини шакллантириш ва баркамол авлодни тарбиялаш воситаси бўлмиш жисмоний тарбия ва спорт тобора

миллий истиқлол мафкурасини “стратегик” қуролига айланиб бормоқда. Ўзбекистон Конституцияси, “Таълим тўғрисида”ги Қонун ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” каби концептуал ҳужжатларда жисмоний тарбия ва спортга алоҳида эътибор берилиши, “Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чоратадбирлари тўғрисида”ги қарорлар, ҳамда уларнинг изчиллик билан ҳаётга босқичма-босқич жорий этилаётганлиги жисмоний тарбия ва спорт жумладан, ёш авлод жисмоний тарбияси давлат сиёсатининг устивор йўналишлари доирасида равнақ топаётганидан далолат беради ва шу соҳада фаолият юргизиш келаётган мутахассисларига юксак маъсулият юклайди, балки юритмизнинг ҳар бир фуқаросини жисмоний тарбия ва спортга бўлган муносабатини қайта кўриб чиқишга ҳамда тасаввурини кенгайтиришга ундайди. Қайд этиш лозимки, таълим, сиҳат-саломатлик, жисмоний тарбия ва спортга оид ҳужжатларда ўз аксини топиб келаётган

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 25 майдаги “Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чоратадбирлар тўғрисида” ги - ПФ-3434-сонли Фармони.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги - ПФ-4947-сонли Фармони.